

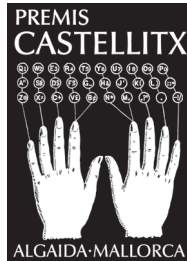
Miquel Riera Alcover

Ferrutx

*Accèssit de Narració Curta
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 1999

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PCI999-N-A-0152-0124

© del text: Miquel Riera Alcover

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2019

Publicat per primera vegada a *Certamen Literari de Castellitx 1999. Obres primeres: Poesia, Narració Curta i Glosat*. Algaida: Ajuntament d'Algaida, 1999. (Plaquetes d'Història i Cultura, 6/7)

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Miquel Riera Alcover

Ferrutx

*Accèssit de Narració Curta
Certamen Literari de Castellitx*

ALGAIDA, 1999

AJUNTAMENT D'ALGAIDA

Col·lecció Binària · Premis Castellitx

PCI999-N-A-0152-0124

La narració *Ferrutx*, de Miquel Ri-
era Alcover, fou guardonat amb un
accèssit al XXIII Premi de Narració
Cuarta del Certamen Literari de Cas-
tellitx 1999. En foren jurats, Llorenç
Antich Trobat, Pere Fullana Puigser-
ver, Gabriel Janer Manila i Pere Mulet
Cerdà.

Ferrutx

AIXÒ ERA I NO ERA un caramull de muntanyes, deixat enmig de la mar, el tercer dia de la creació del món. Era un lloc ferest on la mar i la terra se duïen ràbia i se barallaven sense aturar-se mai. La mar rapinyava la terra i li tirava damunt torrentades d'aigua salada, trons, niguls i vents. La força de l'aigua rebentava les roques i les vergues dels llamps cremaven les crestes i els cims. La terra aïrada escopia macs i pedres i fang dins la mar que bramava. Era una lluita violenta per mal veïnatge, per estar massa prop.

Un dia la lluna digué al sol: Per tot el món me puc mirar reflectida dins l'aigua menys en aquest racó maleït. El sol va contestar: Si tinc un fill amb tu, l'enviaré a posar pau en aquest país. La lluna s'ho va pensar i, després d'una mala fi de voltes a la terra, hi va consentir i tingueren un infant que com a bon fill de son pare va ser un sol, i li posaren per nom Ferrutx. En aquell mateix moment la calma va romandre damunt l'illa. I diuen els estels que quan aquesta calma mori, vendran els desastres i els disbarats.

La lluna i el sol, amb molta cura, deixaren en Ferrutx devora una cova, arran d'un penyal imponent de les muntanyes de gregal, on una cabra que alletava dos cabrits estigué d'acord en repartir l'aliment amb un nou fillet.

La cabra fou una bona mare per a en Ferrutx i ell va tenir la infantesa feliç que tots els infants del món gaudeixen o tenen dret a gaudir. La pri-

mavera ocupà el territori i el deixà ple de verdor, de flors i d'aliments. Alzines espesses amb els colors de l'or i l'argent cobrien la vida de la primera família de l'illa. Quan el fred arribà, el grup es protegí dins una cova vestida amb degotissos de pedra, barbetes i floridures de tots els colors. D'un crui que hi havia a la paret regalimava una font d'aigua fresca, que així com sortia tornava desaparèixer.

De la boca de la cova se podia estendre la vista fins a la fi del món. A la dreta hi havia un corralet de mar tancat pels braços blaus de la serra de tramuntana, a l'esquerre, muntanyes, muntanyetes, muntanyetxes, muntanyeues, muntanyoles i muntanyiuues tapades de set castes de verdor. Enmig, solemne, blanquinosa, ben tallada: la llarga vorera de mar de la tramuntana. Després venia la marina verda, on la lluna i el sol, fa molts d'anys, estiuejaven. Era plena de pins, arboceres, mates i murteres. Més enllà, turons i torrenteres, valls i boscos de calitges. I dins l'horitzó, més endins, el cel que a la terra hi havia pintades les muntanyes de la neu, on els estels es poden tocar amb la mà.

La cabra i en Ferrutx i els cabrits per tot anaven, primer amb els ulls, després amb les cames, a la fi amb el cor. Remugaven i menjaven herbes i aglans dolços, arboces que engaten, murtons que amollen el ventre, aranyons, serves que restrenyen, nesples, cireres de pastor, figues verdes i seques, gírgoles i bolets de totes les castes, prunes, figues de moro, pomes, espàrrecs, ulls de garballó, d'arritja i d'altres herbes, olivó d'ullastre i llentiscle de mata, móres de batzer, raïm, cebes rodones, garroves dolces, mel de totes les flors i ous de tortuga i ocell. Tot quan hi havia viu dins el bosc havia de tastar-se per veure si tenia bon gust i queia bé al ventre.

Dormien dins coves i, si no hi havia cova, ho feien davall una alzina. La mare despertava els filles amb llepades a les galtes i el front. La cabra davant davant i els cabrits ien Ferrutx darrere darrere no s'aturaven mai de fer nous camins, de descobrir nous paratges i de gaudir noves aventures.

Un dia arribaren a la mar. Oh! S'ompliren els ulls d'aigua, de blau i d'immensitat. Sempre recordaren, amb goig, l'experiència que tingueren de jugar i córrer per damunt l'arena, per dins la mar i per dalt de les roques. La platja ofería als visitants molts d'elements per a la diversió i era un matalàs immens per tota casta de titelles i positures. Per als dos

cabrits, en Ferrutx era una diversió constant, els feia compixar-se de riure. S'ho passa ven de lo més bé. I en estar cansats, les ones eren carícies lleugeres i amo roses pels jovencells. La cabra diligent menjava herba un poc més lluny.

Un dia en Ferrutx cansat de jugar es va seure damunt una roca i de cop va pensar. Va veure que ell no era com els seus germans i la mare. Es va sentir tot sol. Una tristor desconeguda li tancà el cor. Es va sentir distint dels éssers vius que l'envoltaven. Quina buidor! En Ferrutx es posà trist. Ni els jocs, ni les llepades ni els fruits saborosos el feien somriure.

Se va avesar a anar a aquella roca a pensar. Assegut amb les mans plegades, les cames en creu i els ulls a l'horitzó, en Ferrutx cavillava. I malgrat aquella platja riolera amb aquells puigs i muntanyoles que l'arredosaven, amb les ones que li besaven els peus, amb tants d'arbres i flors i peixos i ocells i la mar i el cel blau, en Ferrutx no era feliç. La cabra i els cabrits l'estimaven, el miraven i no l'entenien, i haurien donat sang del seu cos per tornar-lo veure viu, alegre, fort i àgil com havia estat sempre. Cada cop es feia més enfora i el veien menys. El fill del sol, damunt aquella roca de la vorera de mar, es demanava qui era, d'on venia i què li faltava.

Un dia de mar vella a l'entrellum damunt les ones varen aparèixer unes soques blanques amb una figura a sobre. A poc a poc s'acostava. Ell va obrir els ulls iva romandre torbat per la imatge que anava destriant. No ho havia vist mai. Sens dubte que era un animal. Un animal que no li feia por, un animal jove que no identificava amb cap dels que coneixia.

A la fi va descobrir que era un animal com ell. Tenia el mateix aspecte i semblança de la imatge que ell veia reflectida dins l'aigua del gorg quan bevia. Era un bell individu. Ben prest li va agradar. Era més formós que ell mateix, més que els cabrits i que la cabra. Més que altra criatura que hagués vist mai. Tenia el cabells llargs. Tenia els ulls del color de la mar. Però era extremadament magre i nafrat. Tenia la pell cremada pel sol, la boca bofegada i de les seves genives sortien filets de sang. Tot el cos estava ple de cops blaus i tenia les cames ulcerades. Malgrat tot, en Ferrutx pensà i desitjà, de cop, no deixar mai aquell animal, fos el qui fos i vengués d'on vengués. Era molt consemblant a ell mateix. No era ben igual, emperò no li importava.

Quan els troncs tocaren l'arena, ell va ajudar aquell animaló malalt a davallar i sortir de l'aigua. Ben prest va veure que el que necessitava era menjar i beure. El va posar damunt l'alga i de presa va anar a cercar la seva cabreta estimada. La llet va esser com un miracle que donà vida a aquell cos. Prest va somriure.

D'ençà d'aquell dia l'animaló va ser el cent re de l'univers de tot els éssers vius de l'entorn. La cabra, els cabrits, els ocells, els peixos, les tortugues, tots estaven pendents de com recobrava la salut i la gràcia, i aquesta arribà a ser extraordinària. Els cabrits el llepaven, la cabra li donava llet i en Ferrutx estava exultant. No se cansava de mirar i d'admirar aquell cos. Ben aviat va veure que allò era el que li faltava per ser venturós. Era el seu complement. Se va enamorar.

A partir d'aquell dia la platja va ser una festa. En Ferrutx i l'animaló no podien estar separats. I els cabrits els envoltaven, els tocaven, els seguïen allà on anaven.

*** **

L'animaló sabia fer moltes de coses que ells no coneixien. Els va mostrar de fer foc i formatge. També sabia parlar. En Ferrutx només sabia dir el seu nom i el nou company, li va ensenyar a xerrar bé i a dir el nom de les coses, els arbres i els animals. A la cabra li posaren de nom Mendia, als cabrits Tuent i Pareis i a una tortuga que no els deixava mai, li digueren Caiola.

La nova criatura els va dir que el seu nom era Jana i que venia d'allà on surt el sol. Que pertanyia a un gran poble i que amb els seus germans, un dia, havien sortit cap a les mars fondes a descobrir nous territoris i nous aliments. Que hi va haver una tempesta i va quedar aïllada i tota sola damunt aquelles soques d'arbre. Que va passar una lluna fins a veure terra de bell nou i que el vent i les ones l'empenyeren fins aquella vorera de mar. Que enyorava molt el seu poble, però sospitava que el seu poble de bon de veres seria per a sempre el d'en Ferrutx. El primer que hem de fer, va dir en Ferrutx, és explorar la terra, per saber on hi ha els millors aliments i les coves més abrigades. Na Jana va somriure i li va dir que sí. Que estava d'acord que ell fos el guia. I comen-

Ferrutx

çaren a caminar cap a les altes muntanyes de la serra i que estaven tapades de neu. Camina caminaràs a posta de sol es trobaren davant una torrentera molt ampla que davallava plena d'aigua. En Ferrutx, pensívol va tenir por davant la torrentada i va dubtar. Decidiren dormir en aquella banda de la riuada i passar a l'altra banda l'endemà. Llavors trobaren una cova abrigada dels vents de tramuntana que tenia un degotís d'aigua. Na Jana va menar la cabra i els cabrits i la tortuga a pasturar dins un herbatge de dos pams que va trobar allà prop, a en Ferrutx li va manar que fes la cova neta de pedres i de terra, que anés a cercar un feix de càrritx i que fes foc amb una pedra foguera, l'esca i un poc de llenya seca. Ella va anar a cercar menjar. Va tardar molt. Feia fosca negra quan arribà. En Ferrutx estava ansiós. D'ençà que se trobaren mai no havien estat separats tant de temps. A la fi, va comparèixer amb un manat d'anguiles penjant a l'esquena. Són peixos molt llargs i llimosos, mals de pescar. Les va posar damunt el caliu del foc una bona estona, fins que l'oloreta va anunciar que eren cuits. Va munyir la cabra i recollí la llet dins una carabassa buida. Va dur també garrofes dolces, cebes i herbes aromàtiques. Aquella nit soparen a gust i menjaren tant que en Ferrutx no hi cabia d'alegria i de goig i d'amor cap a na Jana. Dormiren damunt el jaç de càrritx i s'estimaren i conegueren i folgaren tota la nit.

L'endemà partiren amb la idea de passar el torrent. Na Jana no va haver de cavillar gaire per imaginar unes soques d'arbre lligades amb cordes de càrritx i tota la família colcant damunt. Així ho feren. Travessaren l'aigua, just així com na Jana va arribar a aquest petit món. Tots ells, drets i ajudant-se amb branques i bastons, pogueren passar a l'altra vorera del torrent els més descansats del món. A aquell riu li posaren per nom Borges perquè havia esta la primera casa per ells dos i al país de na Jana deien borges a la casa.

Tant havien agradat a en Ferrutx aquells paratges i les anguiles i les herbes aromàtiques que va proposar a na Jana establir-se un parell de dies dins la torrentera.

Així ho feren i fermaren el raig a un arbre per poder passar de banda a banda quan volguessin. En Ferrutx volia saber com havia pescat les anguiles na Jana. I amb aquest motiu aquella matinada va estar

plena de rialles, ullades i jocs entre ells dos. I els animals menjaren de bona gana fins que va ser migdia.

Na Jana va mostrar, a la fi, a en Ferrutx com s'agafaven les anguiles. En primer lloc, va dir, hem de cercar un pas d'aigua estret i l'hem d'estrènyer encara més. L'anguila s'ha de pensar que l'aigua s'acaba i pujarà per amunt tot d'una cap a la font. L'anguila mig surt de l'aigua per anar endavant i aquest és el moment de pegar-li una troncada al cap i agafar-la amb la mà. Na Jana digué a en Ferrutx que li ensenyés qualche cosa que sabés fer ell. El jove es posà seriós, se va acotar, trià un mac ben rodó, el va estrènyer amb la mà, apuntà a un ocell que estava dalt d'una branca d'ullastre, mugué el braç cap enrere i disparà amb força la pedra cap a un ropit, el va ferir i va caure mort, sec. Na Jana va besar en Ferrutx i li va dir petit a l'orella: Jo en sé més. Va tallar un feix de càrritx, es posà a fer corda per fer una fona... Va anar a cercar un mac, el va posar allà on la corda era més ampla, va començar a donar voltes amb el braç fins que la corda xiulà, alliberà un extrem del vecill i el projectil va ferir un coll blau que estava dins l'aigua, set vegades més enfora que l'ocell. En Ferrutx no s'ho podia creu re.

A la nit després d'haver-se menjat el coll blau en Ferrutx mirà fit a fit na Jana i li digué: Qui ets? D'on vens de veritat? Digues-m'ho!

Na Jana va començar, de bell nou, una llarga contarella, dient que va néixer a una illa molt gran, plena de muntanyes on mai hi feia fred, i que creia que era el poble més feliç de la terra. Creien en una deessa tota poderosa que estava al cel. Estaven comandats per una reina que elegien entre tots i que administrava la justícia i les obres reals. Els ciutadans tenien tres deures: treballar, jugar i dormir. Treballaven per a la rei na, jugaven per a ells mateixos i dormien per a la deessa. Na Jana continuà dient que tenia deu germans molt amants del mar i els viatges i que havien decidit fer una gran embarcació i anar a descobrir món. Dins l'embarcació hi havien de cabre vàries famílies, animals i queviures per a un parell de llunes. Tardaren molt de temps per acabar-la però ho feren i arribà el dia de la sortida i salparen.

Quan duien mitja lluna sense tocar terra se va moure un temporal de vent i d'aigua i de trons que va engolir la barca i tots els seus germans i aliments. Sense saber com, se va trobar tota sola damunt de tres soques

Ferrutx

l·ligades. No tenia res per beure ni per menjar. Bevia quan plovia i quan la boira deixava alguna gota en els seus cabells i menjava algun tros de peix i alguna herba que pogués enganxar i... En Ferrutx havia quedat dormit i somniava que tenia molts de fills que cobrien i conreaven aquella nova terra, molts de fills que feien cases per viure i embarcacions per navegar i molts de fills que pescaven... En Ferrutx es va veure amb una barba blanca i llarga observant el panorama, també, d'un poble venturós. Dins el somni apareixia son pare, el sol, satisfet, i jurava al seu fill que estamparia el seu rostre al cap de la muntanya on ell i la lluna el varen deixar.

